

"TOCANT A MÀ..."

per Enric Sullà

J.V. Foix
Tocant a mà...

Tu, solista en un llibre, però ignorància que la llengua diu. De vegades que els més desconfiats de la vida haurien descobert, en col·locar-se com una moneda i en paper, missatge de confiança, tal de dir, puntualitat i seguretat que en parlar.

És llibre de l'Escorpi Poesia

10

Tocant a mà... és el segon volum de J. V. Foix que publica Edicions 62 de la col·lecció «L'Escorpi» de Poesia. Forma part del Diari 1912, encara incomplet: l'any 1927 va aparèixer Gertrudis, un llibre totalment madur; l'any 1932 sortia KRTU; l'any 1956, Del «Diari 1916»; l'any 1961, L'estrella d'uns Porris; l'any 1978, Darrer començament; i ara Tocant a mà... Segons va escriure Foix en les «Notes manuscrites de l'autor» (pàgines a Del «Diari 1916»), el conjunt s'integrava 365 proses bones, de les quals s'han publicat no gaire més d'un terç. Cal comptar que tant Gertrudis com KRTU només se'n nodrien en part, d'aquest Diari. El lector pot provar d'imaginar-se quina festa no serà llegir el Diari 1912 complet.

ti i objecte de rierades de llibres i articles a França o Anglaterra, però per cas. Aquí no. És cert que la cultura catalana pateix de greus faltes estructurals, però amb tot i això, caldria parlarhi essent.

L'obra de Foix reclama (i està segur que recompensaria) anàlisis crítiques que s'escaesteixin els aspectes. Les dificultats de la seva lectura fan que el públic necessiti una introducció, una informació prèvia, que els crítics haurien de proporcionar, fetna que ultrapassa els límits i els objectes d'un article de revista com ara aquest (per, en tot cas, recollir els resultats de l'engany i els divulgaria).

L'OBRA

També aquí trobem els temes tradicionals en Foix, Escorpió d'una coherència indisputable, de precisió lúdica, a despit de la diversitat d'estils i procediments que agita la seva producció, roman fidel als elements d'any més interior que subjecte i perill: l'ús i l'ús del Rar i del Bell, la cura del nou i l'actualització del vell, la unitat essencial, i la immanència del present, el món del somni i de la vigília, la superrealitat, el realisme màgic, la seva ocupació de la literatura com una pràctica vàlida per si mateixa, un ofici que cal dominar i que és inútil. Però no trobarem cap d'aquests elements aïllats o com a tema únic, central i, de cap procés; segons que sembla, formen un sistema i són, doncs, el bastiment al qual Foix aplica la seva recerca fulgurant i rigorosa, adamantina.

Ben sovint, en l'obra de Foix trobem textos on ens sobota el refús que en fa de la poesia, d'un món llibre («Hortar nos per als desvotors del prosaístic»), que evidencia el poeta com Thoreau capaç de formar-se una imatge exacta de la realitat; paral·lelment, es palesa una dedicació intensa a l'escriptoria, desamollada («Tornaré quan ja no et faràis veure, Sovent com l'any darrera el bellard»), mestre estètic de l'ofici, Foix mai no perd el món de vista, no s'endrecia tècnicament ni conceptualment, es fa difícil, això sí. En aquests poemes en prosa, omnia d'una altra, d'un gràfic d'objectes i llocs quotidians, bull una vida misteriosa, màgica que ho clapaça tot; podem citar poemes completament realistes (*No tan sols els porcions, de nit... El meu manó de pintores*), algunes que podrien enllestir dies un realisme màgic (*El quatre pintors del sostre de la Tivoli, La casa de les composicions, Els tres còrups del temps de Pere III*) i d'altres que porten al domini de la superrealitat, al món de l'ultra-real («Trencar el ventall i sabràs com ets, Tocant a mà...», «Tubercles», «La filla dels porres del 78 de la Granada»); el títol de la darrera secció és prou significatiu: *Coses que m'han passat que costar de creure a segons què*. Els textos, doncs, s'agrupen a distàncies relatives d'aquests tres punts, que incloïen, d'altra banda, aquella exploració metafísica que Terry¹ estableix com a característica del poema en prosa, exemples de la qual troba-

riem a: *Tot, és U7*, amb afirmacions moicistes («Al fons escarp de la vostra mar és on brolien més fonts d'aigua dolça»), que continuen a *A tot país per on passen hi ha un home, sempre el mateix, a cada pont de riu, de ros o de torrentera. Cor i cor enllestir tot fa llum exploraria la realitat interior, imaginativa, dins la línia moicista i de cancellació del temps («Tot és ara», «si necessites matineses ens hauríem els vils claustrics portat: Mai no hi ha vist tan clar com ara»).*

Formalment hi ha dos aspectes a remarcar: 1) l'ús, erudit, de la retòrica clàssica: enumeracions i paral·lelismes temes bons escorpiats («La veïna o La estada del sovint»), sovint intrínsecs amb repeticions, el ritme hi sempreja («Distrets tot caçan gamús, colts i d'altres detalls del temps de la pirateria —al vent de les ones que omplien delà i encara—, no em haurien adonat que el mar s'enduria»); 2) l'objectivitat del narrador, que de vegades arriba en plural o crea una situació dramàtica en fer intervenir d'altres personatges, el qual és, com va fer notar Gabriel Ferrater², és conseqüència del sentiment de Foix que l'individu és un col·lectiu, i per tant, qualsevol experiència d'una persona és sempre experiència d'altres. Amb aquesta actitud, Foix ens obre la seva obra, per més que el *Bindar* sigui tan alt.

ENRIC SULLÀ

ELS PROBLEMES

Pel fet que aquestes proses pertanyen a un conjunt més vast, que han estat escrites en anys diversos (algunes, soemés, l'any 1918) i que han aparegut al llarg de quaranta-cinc anys, el lector ha de preguntar-se si hi ha alguna diferència, una mena d'evolució, de Gertrudis ençà. Seria ben lògic, i més si pensem que Foix es considera «investigador en poesia», que s'hagués encalçat una evolució que reflectís moviments interiors, esperitívols, adaptacions a l'època; però aquest és un problema difícil d'apreciar amb exactitud sense un estudi detallat.

Un seriós inconvenient per a qui vol aprofundir la lectura de Foix és l'escassetat de bibliografia adequada. Un autor de la seva categoria hauria estat mo-

1.—ARISTIDES TRACY, «Sobre les Obres Poètiques de J. V. Foix», «Goya d'Or», núm. 102, març 1968, pàgs. 47 a 52.

2.—GABRIEL FERRATER, próleg a J. V. Foix, *El llum i l'espantament*, Barcelona, Edicions 62 (col·lecció «Gara i Crecs», 13), Barcelona 1969, pàgs. 7 a 28.